

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro
Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDIȚIONALĂ
NR. 641 / 23 JAN 2024

Domnului Marian Enache,

AVOCATUL POPORULUI
REGISTRATURĂ GENERALĂ
IEȘIRE NR. 2409 / 23. IAN 2024

Președintele Curții Constituționale

În conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. d) din Constituția României și ale art. 15 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, vă transmitem alăturat, **excepția de neconstituționalitate având ca obiect prevederile art. 108 alin. (12) lit. a) din Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar**

Vă asigur, Domnule Președinte, de înalta mea considerație.

Avocatul Poporului,

R. Weber
Renate Weber

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro
Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

În conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. d) din Constituția României și ale art. 15 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată,

Avocatul Poporului formulează prezenta

Excepție de neconstituționalitate cu privire la prevederile art. 108 alin. (12) lit. a) din Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar

Dispozițiile art. 108 alin. (12) lit. a) din Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613 din data de 5 iulie 2023, aduc atingere prevederilor art. 1 alin. (5) și art. 32 din Constituția României, din perspectiva următoarelor

MOTIVE DE NECONSTITUȚIONALITATE

Textele legale criticate fac parte din Secțiunea IV, cu denumirea marginală ”Bursele elevilor”, și au următorul conținut: ”(12) *Bursele elevilor din învățământul preuniversitar sunt alocate din bugetul Ministerului Educației, după cum urmează: a) bursele de merit pentru minimum 30% din elevii din fiecare clasă de gimnaziu și liceu dintr-o unitate de învățământ preuniversitar, cu respectarea criteriilor și condițiilor stabilite prin metodologia-cadru.*”

Dispozițiile legale criticate aduc atingere principiului previzibilității și clarității normelor juridice, consacrat de art. 1 alin. (5) din Constituție, context în care considerăm că legea criticată nu reglementează previzibil și accesibil acordarea bursei de merit pentru performanță și nu respectă criteriile de previzibilitate și accesibilitate specifice unui act normativ, astfel cum acestea au fost statuate atât în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și în cea a Curții Constituționale.

Din analiza articolului 108 alin. (12) lit. a) din Legea nr. 198/2023, reiese că aceasta, prin conținutul său normativ, deturneză natura juridică a bursei de merit, creând premisele ca elevii cu performanțe slabe să beneficieze de o bursă de merit. Bursa de merit este definită de art. 108 alin. (4) din lege ca fiind **o formă de stimulare a performanței elevilor**. Or, în pofida acordării unei burse pentru stimularea performanței, dispozițiile criticate reglementează neconstituțional posibilitatea ca elevii cu note scăzute la învățătură să obțină bursă de merit, singura performanță a acestora fiind aceea că se înscriu în procentul de 30% din fiecare clasă de gimnaziu și liceu.

În aplicarea art. 96 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar, rezultatele evaluării performanțelor școlare se exprimă prin notare, astfel: în învățământul gimnazial, prin note de la 1 la 10; în învățământul liceal și în învățământul postliceal, prin note de la 1 la 10.

Evaluarea în învățământ înseamnă și selecție, iar selecția presupune identificarea celor mai buni prin intermediul notării. Una din funcțiile importante ale evaluării este cea de selecție, pe lângă multe altele, cum ar fi funcția educativă, funcția de feedback, de certificare, de competiție etc. Selecția pe baza unor **criterii de calitate (notele)** are un impact major asupra poziției școlare a elevului. Nevoia de selecție apare din faptul că există un univers școlar și social competitiv. Dar, în același timp, trebuie să vorbim despre o selecție rezonabilă, pe baza unor criterii clare, iar nu simpla apartenență la un procent de elevi. Lipsa de selectivitate poate induce în conștiința elevilor, a părinților și a altor factori educaționali ideea lipsei de calitate a procesului de educație și de formare. Bursa de merit trebuie să fie expresia unei selecții bazate pe criteriul meritocrației, specific sistemului public de educație.

În aceste condiții, lipsa criteriului notelor, ca rezultat al evaluării selective, din conținutul juridic al normei prin care se acordă bursele de merit, este de natură să contravină principiului securității normei juridice și dreptului la învățătură.

Acordarea bursei de merit pentru minimum 30% din elevii din fiecare clasă de gimnaziu și liceu dintr-o unitate de învățământ preuniversitar determină o insecuritate juridică ce atrage încălcarea dreptului la învățătură, în contextul în care simpla trimitere la un procent, în lipsa unui criteriu de evaluare a performanței școlare și a meritului școlar, este lipsită de orice logică juridică.

În opinia Avocatului Poporului, acordarea bursei de merit trebuie să fie condiționată de rezultatele evaluării performanțelor școlare, notarea fiind expresia obiectivă a performanței școlare și care constituie fundamentul sistemului de învățământ gimnazial și liceal.

În ceea ce privește acordarea bursei de merit pe baza apartenenței la un procent de elevi dintr-o clasă, constatăm că această soluție legislativă intră într-o vădită contradicție cu organizarea generală a învățământului prevăzută de Legea nr. 198/2023, care prevede la art. 2 că sistemul de învățământ preuniversitar are la bază o valoare esențială și anume **exelența**, iar la art. 3 prevede printre principiile care guvernează învățământul preuniversitar și principiul calității - în baza căruia activitățile de învățământ se raportează la standarde de calitate și la bune practici naționale, europene și internaționale. Astfel, neconstituționalitatea legii derivă și din faptul că se realizează o confuzie cu privire la valorile pentru care se acordă bursa de merit. Or, Curtea Constituțională a reținut, în jurisprudența sa constantă, că respectarea prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative constituie un veritabil criteriu de constituționalitate prin raportare la aplicarea art.1 alin.(5) din Constituție. De asemenea, instanța constituțională a reținut că accesibilitatea și previzibilitatea legii sunt cerințe ale principiului securității raporturilor juridice, constituind garanții împotriva arbitrarului (Decizia nr.139 din 13 martie 2019).

Normele criticate, în ansamblul reglementării din care fac parte, configurează un regim juridic confuz al bursei de merit, care permite dobândirea acesteia doar în virtutea apartenenței la un procent de elevi dintr-o clasă, fără a fi îndeplinită condiția dovedirii performanței școlare.

În acest context, susținem că, deși principiul calității legii nu este enunțat în mod expres prin Constituție, acesta a fost recunoscut și consacrat prin jurisprudența Curții Constituționale, care a stabilit că originea acestuia se regăsește în art.1 alin.(5) din Legea fundamentală. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite cerințe calitative, printre acestea numărându-se și previzibilitatea, ceea ce presupune ca acesta să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat (a se vedea Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, și Decizia nr.494 din 10 mai 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.407 din 19 iunie 2012). Instanța constituțională a reținut că accesibilitatea și previzibilitatea legii sunt cerințe ale principiului securității raporturilor juridice, constituind garanții împotriva arbitrarului (a se vedea Decizia nr.139 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.336 din 3 mai 2019). De asemenea, prin Decizia nr.473 din 21 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.30 din 15 ianuarie 2014, Curtea Constituțională a statuat, de principiu, că orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat. În plus, conceptul de „previzibilitate” a legii a fost dezvoltat de și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în contextul mai larg al respectării principiului legalității, iar cerința ca o ingerință să „fie prevăzută de lege” impune nu doar o minimă bază legală pe care să se întemeieze acțiunea

statului, ci „legea” trebuie să fie accesibilă și previzibilă. În acest sens, se invocă Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunțată în Cauza Sunday Times împotriva Regatului Unit, prin care s-a statuat că o normă nu poate fi considerată „lege” dacă nu este formulată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își regleze comportamentul.

Dând eficiență acestor exigențe conturate de jurisprudența instanței de contencios constituțional, constatăm că legea criticată nu respectă cerințele de calitate în reglementarea tuturor aspectelor pe care le implică acordarea bursei de merit, iar împrejurarea că legiuitorul a optat pentru această reglementare, afectează calitatea legii criticate prin confuzia creată.

Față de cele de mai sus, **Avocatul Poporului apreciază că argumentele invocate susțin neconstituționalitatea prevederilor art.108 alin. (12) lit. a) din Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar față de art. 1 alin. (5) și art. 32 din Constituția României, și solicită Curții Constituționale pronunțarea unei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate.**

AVOCATUL POPORULUI,

RENATE WEBER